

Mårten Olsson
Tillväxtchef
marten.olsson@trelleborg.se

Kommunstyrelsen

Medborgarbudget En miljon idéer - slutrapport 2020 för södra området

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har avsatt fem miljoner år 2020 och 2021 för arbetet med medborgarbudget. Under perioden 2019 - 2021 medverkar Trelleborgs kommun i SKR:s utvecklingsprojekt om medborgarbudget och arbetar enligt SKR:s modell. En medborgarbudget kan utformas på olika sätt, men innebär alltid att medborgare involveras i att bestämma hur en viss budget ska användas inom av politiken beslutade ramar. Syftet är demokratiutveckling. Men processen ska även öka medborgares insikt i kommunens arbete och förståelse för nödvändiga prioriteringar.

Trelleborgs medborgarbudget kallas "En miljon idéer" och är Sveriges till beloppet största medborgarbudget. Målet är landsbygdsutveckling. För genomförande har landsbygden delats upp i två delar, söder och norr. Därmed får varje område en medborgarbudget vartannat år. Aktuell rapport är en slutredovisning av södra området där "En miljon idéer" startade år 2020. Utvärdering visar att medborgarbudgeten är populär bland invånarna, men också att det för framtiden behöver säkerställas att medborgarbudgeten når både större och mindre orter på landsbygden, samt att resurser avsätts så att arbetet kan integreras väl i berörda förvaltningar.

Ytterligare information finns under rubriken Ärendet i kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse Medborgarbudget Slutrapport
2020 KS 2019/314, 2021-10-22
KS 2020-05-27 KS § 130 Information Medborgarbudget
KS 2019-12-18 KS § 334 Medborgarbudget – beslut kriterier
KF 2019-06-17 KF § 155 Medborgarbudget
Utvärdering Södra området 20200901

Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår besluta att föreslå kommunstyrelsen besluta att föreslå kommunfullmäktige besluta

att godkänna rapporten och lägga den till handlingarna.

Beslutet skickas till

Tillväxtavdelningen

Ärendet

Bakgrund

I kommunstyrelsens budget avsattes årligen under perioden år 2015- år 2019 750 000 kronor för ett bidrag för landsbygdsutveckling, kallad Landsbygdsmiljonen. Bidraget var uppdelat i två delar, ett investeringsstöd och ett verksamhetsstöd. Medel kunde sökas av ideella föreningar och andra sammanslutningar, dock inte av företag eller enskilda personer.

Syftet med landsbygdsutveckling är att stärka landsbygden, öka de mindre orternas attraktionskraft och att ge stadens omland förutsättningar för utveckling.

I augusti 2018 antog kommunfullmäktige en ny landsbygdstrategi och en handlingsplan för landsbygdsutveckling 2018-2028.

Handlingsplanen lyfter fram fem viktiga insatsområden

- *Lantbruk och livsmedel - Den hållbara matproduktionen*
- *Tillgänglighet, service och kommunikationer – den attraktiva livsmiljön*
- *Rekreation, föreningsliv och delaktighet - den aktiva fritiden*
- *Kulturarv och kulturmiljöer – det stolta arvet*
- *Näringsliv och turism – det dynamiska näringslivet*

Kommunfullmäktige beslutade juni 2019 beslutat att utveckla Landsbygdsmiljonen till en medborgarbudget. Syftet är att hitta nya vägar som kompletterar det goda samarbetet med föreningslivet och nå delaktighet och samhällsengagemang hos ännu fler medborgare. Syftet är också att öka förutsättningarna för att investeringarna som genomförs kommer många till del.

Kommunfullmäktige beslutade även att Trelleborgs kommun deltar i SKRs nätverk för medborgarbudget för att få kunskapsstöd och erfarenhetsutbyte med andra kommuner i Sverige och internationellt. Kommunstyrelsen utsåg Erik Lundström (KD), Lennart Höckert (S), folkhälsstrateg Susanne Larsson och kommunikatör Catarina Axelsson-Lindow att delta i nätverket.

Vad är en medborgarbudget

Medborgarbudget är ett system som har använts länge internationellt och sedan några år även på många håll i Sverige. Utgångspunkten är att avsätta resurser till ett område som engagerar medborgarna, låta medborgarna vara med och lägga fram förslag till hur resurserna ska användas och därefter låta medborgarna i demokratisk ordning rösta fram vilket/vilka förslag som ska genomföras.

Modell för medborgarbudget

Modellen som SKR använder bygger på internationell forskning och erfarenheter som visat sig vara framgångsrika. Den innehåller flera steg:

1. **Ta fram kriterier** som innehåller av kommunen bestämda ramar för medborgarbudgeten. Kriterierna utgör grunden för processen och styr vad pengarna ska användas till.

2. **Marknadsför** så att berörda medborgare involveras
3. **Idégenerering** – skapa förutsättningar för medborgarna att komma med förslag om hur medborgarbudgeten ska användas
4. **Bearbeta förslagen utifrån kriterier**- kommunen kontrollerar förslagen och säkerställer genomförbarhet innan förslagen läggs fram för röstning
5. **Medborgarna röstar** på förslag
6. **Politiskt beslut om förslagen.** Här kan kommunen välja om man vill ha beslut om de framröstade förslagen i en politisk församling eller inte. Det finns ju ett politiskt beslut om att överlämna resurserna till medborgarna och genomföra vinnande förslag, vilket innebär att det inte är nödvändigt med ytterligare ett politiskt beslut i frågan. I Trelleborg föreslås att vinnande förslag presenteras som information i berörda nämnder, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.
7. **Genomför** de vinnande förslagen
8. **Följ upp** och utvärdera

Den vanliga tidsåtgången för arbetet med en medborgarbudget är två år. År ett används till processen kring att skapa intresse, förankra metoden, låta medborgarna ta fram förslag, kostnadsberäkna och bedöma förslagen utifrån uppsatta kriterier, låta medborgarna rösta och utse vinnande förslag. År två genomförs de beslutade investeringarna. Parallellt med genomförande (år 2) startar nästa medborgarbudget (år 1) i en annan kommunedel.

Nytta med medborgarbudget

Erfarenhet från medborgarbudget runt om i världen visar att:

- Medborgarnas engagemang i samhällsfrågor ökar
- Den sociala sammanhållningen stärks
- Förståelsen för komplexiteten i kommunens verksamhet ökar
- En förskjutning från protestaktiviteter till proaktivt förhållningssätt sker
- Förtroendevalda valda får ökad kunskap om medborgares behov, prioriteringar och förväntningar
- Tilliten till de förtroendevalda och det demokratiska systemet ökar

Resurser för medborgarbudget

Utöver den budget som lämnas till medborgarna att rösta om behövs resurser till:

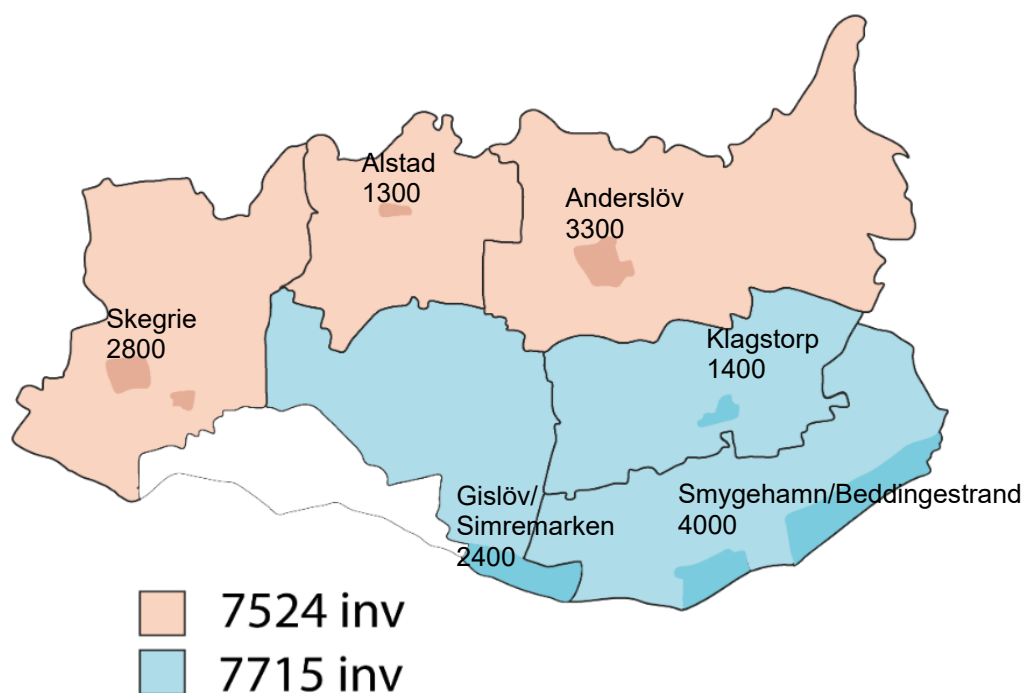
- Marknadsföring.
- Personal för processledning av förslagsarbetet samt som ”experter” som står till förfogande och svarar på frågor när medborgarna arbetar fram sina förslag.
- Lokaler och fika
- Digitala lösningar.
- Personal för utvärdering av förslagen och till den slutliga omröstningen.

- Politikers medverkan.
- Eventuella framtida driftskostnader.

Medborgarbudget i Trelleborg

Trelleborgs kommun har i budget 2020 och 2021 avsatt 5 miljoner kr/år för landsbygdsutveckling i form av medborgarbudget. Kommunstyrelsen har beslutat om kriterier för Trelleborgs medborgarbudget som fått namnet ”En miljon idéer”. För genomförandet delades landsbygden i Trelleborg upp i två till invånarantalet lika stora delar, söder och norr. Södra området omfattar landsbygden i Trelleborgs kommun med Gislöv, Simremarken, Smygehamn, Beddingestrand och Klagstorp. Område norr är Skegrie, Alstad och Anderslöv med omnejd.

Syftet med fördelningen efter invånarantal är att medborgarbudgeten ska bli rättvis. Totalt berörs ca 15 200 medborgare vilket innebär ca 650 kr/per person.

Mål

- Öka medborgarnas möjlighet att påverka och delta i utvecklingen
- Få del av medborgarnas kunskap, erfarenhet och lokalkännedom
- Bättre svara upp mot medborgares önskemål och behov
- Öka intresset för politik och demokratiska processer
- Stärka sammanhållning och gemenskap

Kriterier

Kriterierna beskriver villkoren för att ett förslag ska vara möjligt att rösta på. Kommunstyrelsen fastställde 2019-12-18 följande kriterier:

1. Förslaget ska gälla en fysisk investering eller en förberedelse till fysisk investering (t. ex. förstudie eller projektering) som innefattar minst ett av tre områden:
 - Miljöåtgärder
 - Barn och ungas fritid
 - Äldres fritid
2. Förslaget ska vara till för en bred målgrupp och komma många till del
3. Förslaget får inte strida mot svenska lagar och bestämmelser. Förslaget ska ligga inom ramen för Trelleborgs kommuns ansvarsområde och vara möjligt att utföra för kommunen.
4. Förslaget får kosta max 1 000 000 kr
5. Investeringen ska ligga inom planeringsområdets fysiska gränser
6. Investeringen ska långsiktigt kunna skötas av Trelleborgs kommun eller genom egen lokal insats på orten
7. Investeringen ska genomföras på plats som allmänheten har fri tillgång till
8. Förslaget ska ha inkommit inom av Trelleborgs kommun angiven tidsperiod

Med fysisk investering menas förbättring eller nyanläggning av en konstruktion eller en plats, t.ex. lekplats, badplats, promenadstråk, belysning, plantering i parkmiljö, bänkar etc.

Villkor för förslagsinlämning och röstning

Alla medborgare oavsett ålder som är bosatta eller känner samhörighet med orten genom t.ex. fritidsfastighet, arbetsplats eller anhörig inom orterna i projektets definierade avgränsningsområde får vara med idégenereringsfasen och lämna in förslag. Förslag kan lämnas av enskilda eller av en grupp av medborgare. Alla förslag måste dock ha minst en person som kontaktperson. Skälet är att kommunen behöver kunna nå förslagsställaren i arbetet med att granska och utvärdera förslaget. Förslag får lämnas under en period om en till två månader. Trelleborgs kommun bestämmer datum.

Alla förslag är välkomna i processen där förslag skapas, men förslagen måste sedan genomgå en utvärdering som minskar antalet förslag som går vidare till röstning. Utvärderingen, som görs av kommunen, ska:

- Bedöma om förslaget ryms inom de uppsatta kriterierna
- Bedöma om förslagen är tekniskt genomförbara
- Bedöma om förslagen är lagliga att genomföra
- Undersöka om flera likartade förslag kan slås ihop, detta görs i dialog med förslagsställarna

Efter utvärderingen presenteras de förslag som medborgarna får prioritera genom att rösta på de tre förslag som man helst vill se genomförda.

Alla boende, näringsidkare och fastighetsägare inom planeringsområdet får delta i prioritering av inkomna förslagen genom röstning. Varje person har tre röster att fördela mellan de röstningsbara förslagen. Rösterna måste läggas på olika förslag. Röstningsfasen är öppen under period som Trelleborgs kommun bestämmer.

Resultatet av rösterna fastställer prioriteringsordning av åtgärderna. Så många förslag som ryms inom ramen för medborgarbudgeten genomförs.

Projektledning

De politiker och tjänstepersoner som kommunstyrelsen utsett att medverka i SKRs nätverk medborgarbudget har utgjort projektledning, Erik Lundström (KD), Lennart Höckert (S), Catarina Axelsson Lindow kommunikatör och Susanne Larsson, folkhälsostrateg. Ansvarig nämnd är kommunstyrelsen.

För det praktiska arbetet har många tjänstepersoner från kommunledningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, tekniska serviceförvaltningen och bildningsförvaltningen involverats. Tekniska serviceförvaltningen är högst berörd, då så gott som alla investeringar är inom detta verksamhetsområde.

Digital teknik

För att förslagsinlämning och röstning ska fungera smidigt krävs att det går att göra digitalt. Det finns olika färdiga system för detta. Med hjälp av företaget Sokigo kunde Trelleborg justera det system som vi redan har för medborgarförslag till att även fungera för medborgarbudget. På så sätt kom tekniken snabbt på plats för en ringa kostnad.

En miljon idéer Södra området år 2020

En miljon idéer lanserades början av år 2020 på kommunens hemsida via Facebook, nyhetsbrev till föreningar, genom annons i Trelleborgs Allehanda och affischer i butiker, restauranger och i föreningslokaler i södra landsbygdsområdet.

Skolor och förskolor i området informerades särskilt och bjöds in att lämna förslag. Både Smygeskolan och Klagstorps skola aktiverade barnen i att ta fram förslag och En miljon idéer användes även som exempel i undervisning om samhälle och demokrati. Skolornas engagemang är unikt för Trelleborg.

Fyra workshopar som skulle inspirera till dialog och gemensamt idéskapande i orterna Beddingestrand, Smygehamn, Klagstorp och Simremarken/Gislöv förbereddes. Dessa fick dock ställas in med kort varsel på grund av att pandemin bröt ut.

I motsats till andra kommuner i SKR:s projekt, valde Trelleborg att genomföra medborgarbudgeten trots pandemin och ställde snabbt om till digitalt. Senare har flera kommuner följt exemplet.

Förslaginlämning

Förslagsinlämningen var öppen under perioden 2 – 15 maj. Totalt inkom 116 förslag. Fem av förslagen avsåg inte det södra landsbygdsområdet och sorterades därför bort.

Förslagsinlämningen gjordes huvudsakligen digitalt, men det var även möjligt att lämna förslag per telefon, brev och e-post. Omkring 20 förslag lämnades inte digitalt, flertalet av dessa per telefon.

Byalaget framförde kritik mot att den digitala tekniken var besvärlig att hantera. Om två olika personer vill rösta på samma förslag från samma dator behöver man vänta en liten stund, annars får man digitalt svar att ”du har redan röstat på detta förslag”. Det är en säkerhetsspärr.

Granskning

Granskning genomfördes löpande och under perioden 18 maj-1 juni. Granskningen innebar att förslag som inte uppfyllde kriterierna sorterades bort. Förslagsställarna fick information om orsaken via telefon eller e-post. Det vanligaste skälet var att förslaget låg utanför kommunens ansvarsområde. Men det fanns även förslag som var för dyra och/eller skulle kräva alltför stor insats i drift och skötsel. Snarlika förslag slogs samman i dialog med berörda förslagsställare. Efter granskning återstod 24 förslag möjliga att rösta på.

- Totalt inkomna förslag 116
- Varav granskats 111
- Varav från skolor 45
- Varav från föreningar 9
- Sammanslagna förslag 44 blev 8
- Bortfall 43
- Till röstning 24

Röstning

Röstningen genomfördes 1-7 juni, liksom förslagsinlämningen digitalt, via telefon, brev och e-post. De flesta röster lämnades digitalt, telefon förekom också.

Totalt inkom 3358 röster på totalt 24 olika förslag.

Förslag listade efter antal röster	Röster	Förslag listade efter antal röster	Röster
1.Mulitarena Gislövs IF	746	13.Gångstig till Grönan i Klagstorp	71
2. Klimatsmart el Torpalängen	531	14.Bouelbanor Beddingestrand	69
3.Bro Diesbäcken	459	15.Lekplats St Beddinge	55
4.Barnens Pärla Beddingestrand	292	16.Utegym Smygehamn	51
5.Naturlekplats Gislövs strandmark	209	17.Äppellund f.d. stugbyn Skateholm	50
6.Utegym f.d. stugbyn Skateholm	152	18 Mindre Skatepark Smygehamn	49
7.Badflotte Simremarken	102	19..Utveckla Äspöbadet	29
8.Äventyrslekplats Grönan Klagstorp	99	20.Hundrastplats Smygehamn	24

9.Pileträd Söderslätt	88	21.Tennisbana i Smygehamn	13
10.Träningshinderbana Smygehamn	88	22.Lekplats Fågelvägarna Smygehamn	10
11.Lekplats Klagstorp	79	23.Äng Smygehamn	7
12. Solceller byahörnan S. Åby	78	24. Klätterställning Smygehamn	7

Genomförande

De sex förslag som fick flest röster har genomförts. Genomförandet har tagit olika lång tid. Skillnaderna beror på olika förutsättningar och komplexitet i projekten.

Förslag	Färdigt	Kostnad	Kommentar
Bro över Diesbäcken	November 2020	690 t kr exkl moms	Privata markägare stod enade bakom förslaget. En liknande bro nyligen uppförd, vilket förenklade. Skötselavtal med markägare.
Utegymskateholm	Mars 2021	314 t kr exkl moms	Kommunal mark och ett likadant ute gym uppfört tidigare
Barnens Pärla Beddingestrand	Juni 2021	708 t kr exkl moms	Arrendeavtal med privat markägare, införlivning i kommunens övriga planer på området. Tidsbrist hos entreprenör
Naturlekplats Gislövs strandmark	Juni 2021	438 t kr exkl. moms	Tidsbrist hos entreprenör
Multirena Gislövs IF	Augusti 2021	1 miljon	Förenings/förslagsställares och (markägare) speciella krav på utformning.
Klimatsmart el Torpalängan	December 2021	1 miljon	Komplicerat projekt med bl.a. eternithantering och skyddsvärd byggnad
Övrigt		220 t kr projektering	

Övergripande tidsplan

Tidsplanen sattes så En miljon idéer Södra landsbygden skulle både planeras och genomföras 2020. Tidsplanen höll inte, för att få alla projekt i hamn behövdes

ytterligare ett år. Det är framförallt genomförande som tagit tid då allt inte kunnat förutses.

Budget

5 miljon kronor år 2020 och år 2021 till fysiska investeringar som uppfyller kriterierna ovan. Ett av projekten, Klimatsmart el på Torpalänsan har hanterats som ett bidrag, inte som en investering. Det har varit svårt att överblicka kostnaderna för pågående arbete och samtidigt beräkna kostnader för kommande projekt. En försiktig väg har valts för att inte riskera att överskrida budgeten. När alla kostnader är kända framgår att budgeten inte nyttjats till sista kronan.

Projektleddning och projektarbete

Projektgruppen ha träffats regelbundet vid behov och tillsammans utvecklat arbetet utifrån bästa tillgängliga kunskap. Politikens aktiva medverkan har uppskattats mycket av medborgare, men även av tjänstepersoner, och skapat förtroende för processen. Det har varit lätt att engagera chefer och tjänstepersoner i arbetet.

Medverkande förvaltningar/avdelningar

Tillväxtavdelningen och kommunikationsenheten/Kommunledningsförvaltningen
Kultur och fritidsförvaltningen (för att engagera föreningar och ungdomsverksamhet)

Samhällsbyggnadsförvaltningen (för övriga planer på orterna)

Tekniska serviceförvaltningen (kostnadsberäkningar och genomförandeplan)

Bildningsförvaltningen (för att engagera skolor och förskoleklasser)

Erfarenhet av samverkan

Bland tjänstepersoner har intresset för medborgarbudget vuxit i takt med att förståelsen för den demokratiska aspekten har ökat. Graden av nytta för arbetet i den egna förvaltningen påverkar också intresset.

Samarbetet med berörda förvaltningar har fungerat mycket bra.

Bildningsförvaltningen har genom berörda förskolor och skolor engagerat sig mycket i att skapa idéer och har även använt projektet i undervisning i samhällskunskap/demokrati. Samhällsbyggnadsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltning är viktiga i projektets förberedelse och genomförandegranskning, särskilt när det gäller hur inkomna förslag förhåller sig till pågående planer och arbete i kommunen.

Tekniska serviceförvaltningen har den mest betydelsefulla rollen i genomförandeprocessen, både vad gäller granskning, kostnadsberäkning och genomförande. Att bedöma genomförbarhet och kostnadsberäkna olika förslag är svårare och mer tidskrävande än vi trodde.

Måluppfyllelse

En miljon idéers måluppfyllelse har inte varit möjlig att mäta med siffror.

Upplevelsen under arbetet är dock att måluppfyllelsen är god. Medborgarbudget ökar medborgarnas möjlighet att påverka och delta i utvecklingen. Medborgarna

har i mycket hög grad delat med sig av sin kunskap, erfarenhet och lokalkännedom. Genomförda projekt har svarat upp mot behov som medborgare tycker är angelägna, men som sannolikt inte hade tillgodosetts utan en medborgarbudget.

Det är svårare att bedöma om medborgarbudgeten har ökat det generella intresset för politik och demokrati, men vi kan konstatera att engagemanget i den demokratiska processen kring medborgarbudgeten är stort. Vi har också sett att flera förslag som inte gått vidare i En miljon idéer har lämnats in som medborgarförslag istället.

Om medborgarbudgeten har stärkt sammanhållning och gemenskap är svårt att säga säkert, men den starka solidaritet för förslag som gäller den egna orten tyder på det.

Utvärdering

En enkät skickades sommaren 2020 ut till alla medborgare som deltagit i idéinlämningen, lokala föreningar samt på Facebook. Vi fick 36 svar varav de allra flesta (72%) var mycket nöjda eller nöjda med en miljon idéer. Kritiken som medborgarna ger är framförallt att det är svårt för mindre byar att få ihop så många röster att de kan hävda sig mot större orter och mot föreningar med många medlemmar. Föreningar har kanaler att nå medlemmar och kan lätt skapa engagemang för sina förslag. Detta gör att medborgare upplever en risk att medborgarbudgeten inte kommer hela landsbygden till del.

Kritik har även framförts att den digitala tekniken inte fungerar bra. Detta har dock kunnat fixas.

Det har också framförts från medborgare att det känns märkligt att föreningar får lämna förslag som gynnar föreningens intresse i detta forum.

Svårigheter

En miljon idéer är ett utvecklingsarbete. Generellt för arbete med medborgarbudget gäller att processen behöver tid för att finna sin form. Det är viktigt att medborgarna upplever att deras engagemang efterfrågas på riktigt.

Svårigheter som tjänstepersoner upplever handlar om att göra tillräckligt bra granskningar för att säkerställa att projekt som medborgare får rösta på verkligen är genomförbara, utan att slösa tid på att utreda förslag som aldrig kommer att bli aktuella. Det är ett dilemma eftersom misstag i granskningen påverkar utfallet i genomförandet.

Avsaknad av kommunövergripande förankring och budget för hela arbetet i En miljon idéer är ett problem. Arbetet behöver förankras på ledningsnivå i alla berörda förvaltningar. Budgeten behöver anpassas efter faktiska kostnader för alla delar i medborgarbudgeten med beaktande av att drift och skötsel av gjorda investeringar tillkommer.

Avslutningsvis

En miljon idéer 2020 bedöms ha fungerat väl med hänsyn tagen till att det är kommunens första medborgarbudget. De förbättringsområdens som finns bedöms som möjliga att lösa.

Trelleborg var först i Sverige att ställa om processen till digitalt med anledning av pandemin. Det var bra i förhållande till trovärdigheten. Men sannolikt blir processen och förslagen ännu bättre med fysiska möten, eftersom medborgarna då får möjlighet att träffas för att diskutera och hjälpas åt att utveckla förslagen. En miljon idéer 2021 genomförs dock på samma sätt som 2020 så att hela landsbygden får lika villkor.